

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІ
ХЕРСОНЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНЬСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Матеріали

II Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-методичної конференції

У двох частинах
Частина I

18 листопада 2016 року

м. Херсон

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ, НАУКИ ТА МОЛОДІ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Матеріали

II Всеукраїнської (з міжнародною участю)
науково-методичної конференції

У двох частинах
Частина I

18 листопада 2016 року

м. Херсон

УДК 37.018
ББК 74.04
Т 34

Редакційна колегія:

Кузьменко В. В. – доктор педагогічних наук, професор;
Слюсаренко Н. В. – доктор педагогічних наук, професор;
Жорова І. Я. – доктор педагогічних наук, доцент;
Данилюк О. І. – кандидат педагогічних наук.

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти
в управлінні навчальним закладом : матеріали
І Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-методичної
конференції (16 листопада 2016 року, м. Херсон) : в 2 ч. /
за ред. Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. – Херсон :
Інститут педагогічної освіти перепрераної освіти» 2016. –
111 с. – 21 с.

Збірник містить матеріали І Всеукраїнської (з міжнародною
участю) науково-методичної конференції «Теоретико-методологічні
основи розвитку освіти та управління навчальними закладами».
У працях авторів розглянуто історію розвитку та управління сучасними
теоретико-методологічними аспектами організації управління сучасними
закладами освіти, роль сучасних освітніх технологій у розвитку
та управлінні освітою, освітньо-виховний простір як середовище
формування та розвитку особистості, різні підходи до професійного
розвитку педагогів.

УДК 37.018
ББК 74.04

Відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів
несуть автори.

© КНІІ «Чернівецька академія
педагогічної освіти» 2016

Зміст

Абрашитова Т. А. Сучасні підходи до профілактики екстремізму в середовищі студентів ВУЗів.....	5
Александров Є. П. «Соціальний театр» як средство соціалізації воспитання соціальних установ для неосвічених осіб.....	9
Аненко Л. В., Трубочина Н. В. Роль технологій продуктивного навчання у формуванні позитивної мотивації під час вивчення математики.....	12
Аносова Ю. П. Становлення технічної освіти в Україні.....	21
Березницька В. М. Корекційна робота у спеціальному загальноосвітньому закладі для дітей з особливими освітніми потребами.....	25
Бикова Т. Б. Управління процесом створення здоров'язбережувального простору школи першого ступеня.....	32
Бурова В. В. Технологічна культура керівника навчального закладу.....	40
Велика-Мельниченко С. В. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання для предметів гуманітарного напрямку.....	46
Вороніна В. А. Особливості використання риторики у процесі управлінської діяльності керівників навчальних закладів.....	54
Воротило С. О. Управлінські аспекти реалізації принципу наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою ланкою освіти.....	58
Галкун Т. М. Управління загальноосвітнім навчальним закладом: вимоги до керівника.....	66
Голобородько Є. П. Окремі аспекти управління якістю освіти.....	72
Гонта Т. П. Впровадження в навчальний процес інноваційних технологій.....	77
Гончар М. В. Становлення системи державного нагляду у сфері освіти на українських землях наприкінці ХУІІІ – першій третині ХІХ ст.....	82
Горлова А. В. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до суб'єкт-суб'єктної взаємодії на гуманістичних засадах.....	88
Горобець А. Я. Система управлінської діяльності керівника сучасної школи в контексті системного підходу.....	94
Горобець І. А. Проблема формування здорового способу життя молодших школярів.....	99
Горова І. М. Розвиток шкільної краєзнавчої освіти на Півдні України у 20-50 рр. ХХ століття.....	103
Гуцол Л. М. Педагогічні умови самореалізації студентів ВНЗ у процесі дозвілєвої діяльності.....	107
Данилюк О. І., Афанасіаді О. М. Актуальність та шляхи впровадження STEM-освіти в практику роботи початкової школи.....	111
Діброва А. В. Особливості розвитку управління системою фізичною культурою і спортом в Україні.....	115
Добровольська Л. В. Підготовка керівних кадрів дошкільних навчальних закладів в системі післядипломної освіти України на сучасному етапі.....	120
Дронова Н. В. Передумови становлення та розвитку початкової природничої освіти в Україні на початку ХХ століття.....	125
Дудченко С. О. Міжнародні відносини та інтеграційні процеси в освіті.....	130
Еликова О. Г. Організація науково-методичної роботи в школі.....	136
Жорова І. Я. Професійний розвиток педагога в інноваційному просторі післядипломної педагогічної освіти.....	141
Завгородня Т. К. Шляхи інтенсифікації підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи».....	148

II ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ ПРОФИЛАКТИКИ
ЭКСТРЕМИЗМА И ТЕРРОРИЗМА СРЕДИ СТУДЕНТОВ ВУЗА**

В настоящее время в мире все чаще говорят о проблеме экстремизма. И для этого есть все основания. Никто из нас не застрахован от его проявления.

Молодежь наиболее подвержена экстремистским проявлениям. Экстремизм становится, как правило, последней ступенью к возникновению терроризма. Противодействие экстремистской деятельности осуществляется по двум направлениям – это профилактика и непосредственное выявление, предупреждение и пресечение экстремистской деятельности.

Международный терроризм признан мировой угрозой. Для стран постсоветского пространства религиозно-политический экстремизм и терроризм представляют относительно новое явление, опасность которого для национальной безопасности, сохранения государственности трудно переоценить. Главная проблема в предотвращении распространения радикальной идеологии состоит в противоречии между теми усилями, которые прилагаются для противодействия и скоростью, масштабом вовлечения населения в ряды adeptов, низкой успешностью ресоциализации террористов.

Терроризм – это не род деятельности, а образ жизни и воззрение, охватывающее всю личность. В отличие от других преступников, например, осужденные террористы не только не испытывают вину, но продолжают с глубокой убежденностью служить «единственно верной истине» даже в условиях лишения свободы, вовлекая в свои ряды других осужденных (пуремный джихад) и не поддаются ресоциализации.

Отмеченное выше противоречие указывает на необходимость определения психологических причин, обуславливающих вовлечение в экстремистские организации и перерождение личности обычного гражданина в террористическую личность со свойственной ей необычайной жестокостью, фанатизмом.

Психология терроризма развивалась, особенно в дальнем зарубежье, как ответ на практический запрос о том:

- почему обычный гражданин становится террористом, какие лица присоединяются к радикальным группам?
- почему так стремительно и необратимо происходит перерождение личности?
- Попытки ответить на эти вопросы пробудили к поиску различных внутренних факторов. С этой точки зрения, можно

ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ	154
Зінькова С. О. Формування лідерських якостей і соціальної активності молоді через участь у громадській діяльності	162
Зіченко Т. М. Єдність складових освітнього простору як головна умова формування та особистості	167
Золотовська В. С. Єдність складових освітнього простору як головна умова формування та особистості	171
Кан О. Ю. Викладання дисциплін філологічного циклу в університетах України II половини XIX - початку XX століття	176
Кисла Т. А. Управління соціальною адаптацією вихованців школи-інтернату засобами формування фізичної та психосоціальної складових здоров'я	181
Козловська І. М. Неперервність у розвитку навчального знання як методологічний аспект вертикальної інтеграції змісту професійної освіти	186
Комінарець Т. В. Особливості професійної компетентності сучасного керівника навчального закладу	192
Кампаній О. В. Навчання молодших школярів видам міжфразових зв'язків в процесі формування текстотворчих умінь на завершальному етапі початкової мовної освіти	196
Кузьменко В. В. Ігрова діяльність як засіб підготовки педагогів до національного виховання дошкільнят	199
Кузьміч Т. О., Мельник Т. М. Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управління навчальними закладами	207
Куліда С. І. Роль шкільного методичного об'єднання вчителів у розвитку професійного потенціалу педагога	210
Ліпшиць Л. В. Соціокультурна компетентність керівного складу морської галузі	213
Лозович О. Д., Оржаховська Л. С. Проблема соціалізації учнів з вадами розумового розвитку	219
Лопушинський І. П., Ковнір О. І. Формування лідерських якостей майбутніх публічних службовців засобами інноваційних освітніх технологій	223
Макаренко-Нітовкіна Т. В. Батьківське ставлення та його вплив на формування дитячої особистості	229
Малюк Н. Г. Організація експериментальної роботи в освітньому закладі	237
Мамренко М. А. Професійні якості сучасного керівника ЗНЗ	242
Мамренчук О. М. Теоретичні аспекти гуманізації управління загальноосвітнім навчальним закладом	247
Матросова И. Г. Аналіз понятійного апарата педагогічного дисципліни	252
Мешко Г. М., Мешко О. Т. Створення «Морозів» в управлінні освітнього закладу як аспект діяльності керівника	256
Міщенко А. Т. Формування української компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу	261
Міщенко В. М. Інноваційні підходи до розвитку педагогічної діяльності в освітньому закладі	268

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Розглянемо зміст рядків сенкану на прикладі слова «Captain» при вивченні курсантами теми «Choosing a Career».

Перший рядок – тема сенкану, укладає в собі одне слово – зазвичай іменник або займенник, яке позначає об'єкт або предмет, про який піде мова (Captain).

Другий рядок – два слова – найчастіше прикметники або дієприкметники, що дають опис ознак і властивостей обраного в сенкані предмета або об'єкта (responsible, bossy).

Третій рядок – утворена трьома дієсловами або дієприкметниками, що описують характерні дії об'єкта (to scold, to drink, to help).

Четвертий рядок – фраза з чотирьох слів, що виражає особисте ставлення автора сенкану до описуваного предмету чи об'єкту (The real captain goes down with the ship).

П'ятий рядок – одне слово – резюме, що характеризує суть предмета або об'єкта (Master).

Написання сенкану є формою вільної творчості, що вимагає від студента вміння знаходити в інформаційному матеріалі найістотніші елементи, робити висновки і коротко їх формулювати. У зв'язку з цим чітко дотримання правил написання сенкану не обов'язкове. Наприклад, для поліпшення тексту в четвертому рядку можна використовувати варіанти використання інших частин мови.

При зовнішній простоті форми, сенкан – швидкий, але потужний інструмент для рефлексії, синтезу і узагальнення понять та інформації. Цей метод вчить осмислено використовувати поняття і визначати своє ставлення до даної проблеми, використовуючи всього 5 рядків, що, безумовно, є основоположним при формуванні навчально-пізнавальної компетенції серед майбутніх фахівців морської галузі.

Складання сенкану корисно для вироблення здатності до аналізу і синтезу складної інформації, як зрізу оцінки понятійного і словникового багату курсантів. На відміну від стандартного твору, сенкан вимагає менших витрат часу, хоча і має більш жорсткі рамки за формою викладу, і його написання вимагає від упорядника реалізації практично всіх його особистісних здібностей (інтелектуальні, творчі, образні). Таким чином, процедура складання сенкану дозволяє гармонійно поєднувати елементи всіх трьох основних освітніх систем: інформаційної, діяльнісної та особистісно-орієнтованої.

Література:

1. Забалуева А. І. формування навчально-пізнавальної компетенції студентів вузу. Дисс ... к.п.н. 13.00.08 – теорія і методика професійної освіти. Ставрополь 2010.

2. Яценко Н. В. Технології як засіб реалізації нової освітньої парадигми // Компетентісно-діяльнісний підхід в системі сучасної освіти. – М Барнаул – 2010.

170

ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

3. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: [монографія] / І. А. Зязюн. – К.; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10–18.

Кан О. Ю.*

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ ІІ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Освітній простір сучасної української держави перебуває в процесі розвитку та потребує вдосконалення якості освітніх послуг, модифікації педагогічних явищ, пошуку нових форм та методів навчання.

Тому досить актуально залишається проблема аналізу історико-педагогічного досвіду та надбань.

Процеси реформації у галузі вищої школи зумовлюють необхідність проаналізувати та порівняти зміст, форми та методи викладання у вищих навчальних закладах на історичному рівні, що дасть змогу реалізувати принцип єдності та наступності історико-педагогічного процесу.

Мета дослідження – дослідити та вивчити зміст, форми та методи викладання дисциплін філологічного циклу в університетах України ІІ половини XIX – початку XX століття.

Вимоги та матеріали щодо змісту, методів та форм викладання в університетах України ІІ половини XIX – початку XX століття містяться та регламентуються в статутах того часу 1835, 1863, 1884 років, наказах, розпорядженнях, постановвах, циркулярах Міністерства народної освіти. Ці питання знайшли відображення не тільки в офіційних документах, а й в особистих працях діячів науки й освіти того часу, а саме: Д. Багалія, О. Потебні, І. Рижського, І. Сонні та інших учених та викладачів Київського, Харківського та Одеського університетів. За статутом 1835 року великі зміни відбулися у факультетській організації. Університет знову, так само, як і в середині XVIII століття, був розподілений на три факультети: юридичний, філософський, медичний.

Філософський факультет складався з двох відділень: історико-філологічного та фізико-математичного.

На історико-філологічному відділенні, окрім політичної економії, статистики та філософії, з'явилися кафедри російської історії, історії та літератури славянських мов, античної, східної та російської словесності, що зробило історико-філологічний, за свідченнями науковців того часу, найбільш цікавим за складом предметів. Затвердження кафедр російської словесності та історії російської літератури замість попередніх кафедр «красномовства, віршескладання та мови російської»

© Кан О. Ю.

ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

171

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ запровадило початок формування сучасних філологічних факультетів.

Новий університетський статут розширював номенклатуру наукових дисциплін та навчальних предметів, що було пов'язано з появою нових кафедр. Але не було достатньої кількості викладачів для забезпечення викладання нових предметів.

Статут 1835 року встановив чітку регламентацію стосовно навчальних програм за наступною схемою: подання професором декану програми своїх лекцій на семестр, обговорення програм на факультеті, передача на розгляд ради, затвердження попечителем. По закінченню півріччя викладачі надавали звіти з прочитаних курсів, які проходили такі самі інстанції, що укладнювало процес викладання та скорочувало зміст дисциплін [9, с. 66-67].

В Київському Імператорському університеті Св. Володимира згідно статуту було організовано два факультети: філософський (з двома відділеннями) і юридичний. Перше відділення складалося з кафедр філософії, грецької словесності і старожитності, римської словесності і старожитності, російської словесності, загальної і російська історії та статистика. Обов'язково вивчалася дуже багато дисциплін, в тому числі й нові мови – тільки італійська була за вибором студента. Викладання класичної філології було переважано великою кількістю зайвих предметів. Згодом, усвідомлюючи невідповідність між змістом і об'ємом, рада факультету виключила з числа філологічних багато зайвих, на їх думку предметів, таких як міфологію, енциклопедію філології, археологію, нумізматику тощо.

Н. Дороніна зауважує, що при такій структурній організації і великій кількості розрізнених предметів про спеціалізацію не могло бути й мови [3, с. 84].

У кінці 40-х рр. XIX ст. у вищій освіті виникла потреба чіткого розмежування та вивчення гуманітарних предметів, точних і природничих наук, тому для 1-го відділення філософського факультету Імператорського університету Св. Володимира був зроблений розподіл наук на історико-політичні та літературно-філологічні. Цей розподіл можна назвати першим кроком на шляху до становлення спеціалізації в Київському університеті [3, с. 84]. Як засвідчують архівні матеріали, під час дії статуту 1863 року професійна підготовка студентів-філологів на історико-філологічних факультетах Київського, Харківського, Новоросійського університетів мала різну структуру та компоненти, а також зміст навчальних курсів. Навчальні плани та програми розроблялися на рівні факультетів та затверджувалися вченими радами університетів. Навчальний план підготовки студентів-філологів містив наступні цикли:

– обов'язкові предмети;

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

- спеціальні предмети;
  - практичні заняття;
  - рекомендовані навчальні дисципліни;
  - загальна кількість годин [8].
- Обов'язкові предмети складали нормативний курс професійної підготовки студентів та забезпечували загальну освіченість студентів. Викладання спеціальних навчальних дисциплін мало на меті кращу професійну підготовку відповідно до фаху, однак їх вивчення не було обов'язковим.

Спеціальні предмети, в свою чергу, поділялися на головні й допоміжні: головні забезпечували знання суто з класичної філології, літератури, крайознавства та історії, а додаткові – продовжували мовознавчу, історико-літературну та філософську підготовку [4, с. 145].

Незважаючи на певну модифікацію навчальних програм та планів історико-філологічних факультетів Харківського, Київського та Новоросійського університетів, спільною їх рисою була значна питома вага обов'язкових предметів [7]. Однак кількість годин на різні цикли предметів змінювалася в залежності від професорсько-викладацького складу закладу, політики уряду [4, с. 147].

Студенти історико-філологічного факультету Київського університету перші два роки засвоювали загальнонаукові знання, потрібні кожному освіченому громадянину і лише успішно склавши екзамен з основних предметів історико-філологічної освіти, зокрема з логіки та психології, вони мали можливість вступити на одне з трьох відділень факультету. Для отримання випускного свідоцтва студенти університетів повинні були повністю виконати навчальний план, затверджений факультетом.

Ця вимога, зокрема, передбачала слухання курсів, участь у практичних заняттях та представлення твору на тему, яка була схвалена факультетом» [8, с. 25].

Спеціальна підготовка студентів забезпечувалася викладанням навчальних дисциплін фахового спрямування. Фундаментальна підготовка студентів історико-філологічного факультету Харківського університету [6] передбачала насамперед глибокі знання із санскриту, порівняльного мовознавства, слов'янської філології, грецької, латинської, польської мов, історії. У відповідності з навчальним планом спеціальні предмети було розподілено на три цикли: відділення класичної філології, відділення слов'яно-російської філології, відділення історичних наук [4, с. 145-147].

У межах викладання грецької мови та словесності розглядалися початкові правила грецької мови, читання авторів з поясненням, грецька граматика та керівництво Валлерія, грецькі старожитності, історичні відомості про грецьких ораторів, міфологія та основні грецьких міфологічних творів, грецький синтаксис. Вивчення латинської мови та мовознавства

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ передбачало оволодіння студентами знаннями з початкових основ латинської мови, читання й тлумачення римських авторів, римської естетики, критики, поезики й риторики [2, с. 19-21].

Такою самою ґрунтовною була літературна підготовка студентів-філологів. Літературознавча обізнаність студентів здійснювалася у процесі пізнання специфіки літератури як виду мистецтва за допомогою цілісного сприйняття й методологічного аналізу як окремих літературних творів, напрямів, так і історико-літературних епох. Комплекс предметів з художньої літератури, які викладались у Харківському та Київському університетах у другій половині XIX – на початку XX століття, був досить різноплановий і на різних етапах зазнавав значних змін [9, с. 117]. Разом із тим зміст літературознавчих дисциплін відображав виключно імперський підхід до літературно-історичних процесів, повністю відповідав русифікаторській політиці правлячих кіл Росії, що заперечувала існування самобутньої української літератури та культури [4, с. 150].

З введенням в дію статуту 1984 року виникли суперечки між факультетами та Міністерством стосовно навчальних планів. Факультети наполягали на такому розподілі дисциплін та годин, щоб студенти отримували фундаментальну підготовку зі спеціальності. Міністерство, в свою чергу, вбачало в таких діях непокору і продовжувало діяти згідно статуту. Статут 1984 року знову вводив в дію семестрову систему розподілу лекцій. Існування розподілу історико-філологічного факультету на три відділення відмінюлося, хоча для старших курсів зберігалася славяно-російський та історичний відділ, а також планувався відкриття третього – філософського. Навчальні плани, які були затверджені Міністерством ставили на перше місце давні класичні мови. Це було найслабкіше місце цих навчальних планів.

Так, у Харківському Імператорському університеті професори Потебня та Дринов запропонували навчальний план факультетських предметів, враховуючи потреби у навчання та викладанні. Вони пропонували викладати в повному обсязі класичні дисципліни тільки для студентів, які обрали спеціалізацію класичних мов.

Інші групи, а саме історична та філософська, частково обмежувалися у викладанні класичних мов. Факультет затвердив цю пропозицію і до Міністерства був наданий детальний навчальний план з розподілом годин та предметів у кожному семестрі, але Міністерство відхилило цю пропозицію та змусило університет працювати за новими навчальними планами. Як наслідок дії статуту 1984 року та нових навчальних планів через 4 роки було зменшено кількість студентів-слухачів історико-філологічного факультету, тому що викладання було ускладнено непропорційним розподілом обов'язкових для студентів годин між основними предметами факультету.

Багато основних факультетських дисциплін, таким чином, обмежувалися у викладанні класичних мов.

174 // В СЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ викладались в стислому вигляді, що не сприяло висококваліфікованій підготовці студентів [9, с. 137]. Подібна ситуація спостерігалася і в Київському Імператорському університеті ім. Св. Володимира. У Державному архіві м. Києва зберігся «Репорт комісії, обраної факультетом для обговорення навчального плану» за 1902 р., в якому наголошувалося на необхідності поглибленого вивчення спеціалізованих дисциплін для студентів історико-філологічного факультету, а саме введення спеціалізації після першого року навчання, щоб протягом наступних трьох років студенти могли брати участь у семінарах по чотири години на тиждень і більш поглиблено займатися предметами своє спеціалізації [3, с. 86].

У ході дослідження виявлено, що найбільшальнішим до організації навчання в університетах був статут 1863 року, який надавав університетам певної автономії, що дало змогу організувати викладання дисциплін належним чином та звузити спеціалізації.

З'явилися чисті філологічні спеціальності. Навчальні програми затверджувалися тільки факультетами, що дало змогу наповнювати їх зміст необхідними та корисними матеріалами. Статуту 1835 та 1884 року насаждали політику царату, як в організаційній структурі університетів, так і в змісті навчання. Навчальні програми та викладацькі курси коригувалися керівництвом, що не сприяло навчанню освіченої особистості. Велике навантаження класичних дисциплін та відсутність годин для спеціалізації не сприяли поповненню студентами історико-філологічних факультетів.

Література:

1. Историко-статистический очерк общего и специального образования в России / под ред. И. Небольсина. – Санкт-Петербург тип. В. Киршбаума, 1884. – 258 с.
2. Багалей Д. И. История Харьковского университета за 250 лет существования / Д. И. Багалей, Д. П. Миллер. – Харьков, 1906. – Т. 1-2.
3. Доронина Н. Специализация филологических дисциплин на историко-филологическом факультете Императорского университета Св. Володимира (1834-1917) [Електронний ресурс] // Етнічна історія народів Європи. – 2014. – Вип. 44. – С. 82-88. – 2014. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eine_2014_44_15.
4. Западинська І. Г. Професійна підготовка вчителів гуманітарних спеціальностей у системі педагогічної освіти України (друга половина XIX – початок XX століття): дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Западинська Ірина Георгіївна – Київ, 2016. – 223 с.
5. Історія Київського університету. 1834 – 1859 (До 125-річчя з дня існування) / Відп. ред. проф. О. З. Жмудський. – К.: Вид-во Київського ун-ту, 1959. – 629 с.

174 // В СЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

6. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805-1905) / Сост. Багалей Д. И., Сумцов Н. Ф., Бузескул В. П. - Харьков, 1906.
7. Университеты // Журнал Министерства народного просвещения. - 1875, ч. 157. - С. 25-36.
8. Учебные планы историко-филологического факультета Императорского Харьковского университета и правила к ним. - Х., 1914. - 32 с.
9. Халанский М. Г., Багалей Д. И. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования. - Харьков, 1908.

Кисла Т. А.* ЗАСОБИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВИХ ЗДОРОВ'Я (з досвіду роботи)

У статті окреслено проблеми формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я дітей-вихованців школи-інтернату, охарактеризовано нові нетрадиційні методи і прийоми оздоровчої роботи, які застосовуються у навчально-виховному процесі педагогами Криворізької загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІ ступенів № 1 Криворізької міської ради Дніпропетровської області. Найважливіша цінність суспільства - життя і здоров'я людини. Проблема збереження здоров'я населення й особливо молоді залишається однією з найбільш актуальних для держави. Стан здоров'я школярів у сучасній Україні викликає занепокоєння як у лікарів, так і в педагогів. Про це свідчать матеріали засобів масової інформації, а також статистичні дані.

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір обумовила необхідність переглянути деякі підходи до навчання школярів, проаналізувати фактори, що гальмують підвищення якості та формування життєспроможності особистості.

Підкреслимо насамперед, що збереження і зміцнення здоров'я дітей - одне з головних стратегічних завдань розвитку України. Воно регламентується і забезпечується такими нормативно - правовими документами, як Закон України «Про освіту» (ст. 51), національна програма «Освіта (Україна XXI)» «Діти України», Національна доктрина розвитку освіти та програма «Здоров'я нації».

Однак, як свідчать наші спостереження, питання збереження здоров'я вихованців закладів інтернатного типу, незважаючи на значний період реформування освіти, як і раніше потребує подальшого вивчення, а питання управління здоров'язбережувальними технологіями-недостатньо вивчене,

* © Кисла Т. А.

ТЕОРЕТИКО МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

цим і зумовлена необхідність розроблення даної тематики експериментальної діяльності.

Дослідження свідчать, що вихованці шкіл-інтернатів характеризуються нестійкою, неоднозначною самооцінкою, відчуттям малочинності своєї особистості, у них досить часто розвивається комплекс неповноцінності. У більшості вихованців закладів інтернатного типу відсутній позитивний досвід ставлення до здоров'я, неформовані уявлення про способи його збереження та модель поведінки, яка сприяє збереженню та зміцненню здоров'я.

Ми вважаємо, що підставою до модернізації змісту фізкультурно-оздоровчої роботи в інтернатному закладі є необхідність становлення у людини вже з дитячих років позиції творця щодо свого здоров'я та здоров'я оточуючих, подолання вузькоспеціалізованих підходів в організації оздоровчої діяльності та фізичного виховання.

Діти, які виховуються в школі-інтернаті, часто є вихідцями з неблагополучних сімей. Певну кількість вихованців шкіл-інтернатів складають учні, які мають шкідливі звички: палять, вживають алкоголь, виявляють схильність до токсикоманії.

При вивченні соціально-гігієнічних і медико-біологічних чинників формування у вихованців закладів інтернатного типу негативного або байдужого ставлення до власного здоров'я встановлено, що 60 % вихованців шкіл-інтернатів до вступу до нього регулярно вживали алкоголь, майже 30 % - наркотичні речовини. Така дитина вірить у неперушність здоров'я. Але кожна дитина створює в своїй уяві модель подальшого життя, в якому вона буде успішніша за однолітків, а іноді і власних батьків.

Саме тому головною метою роботи Криворізької загальноосвітньої школи-інтернату є створення сприятливих умов для максимального фізичного розвитку дитини, її психіки, формування духовності, навичок комунікативності шляхом розроблення здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій. Важливим вважаємо формування готовності дитини бути здоровою.

Запропонована система роботи з дітьми передбачає різні форми, засоби та методи формування основ здорового способу життя у вихованців школи-інтернату. Основними формами роботи є навчально-пізнавальна діяльність, дозвілля, режимні моменти, спортивні змагання та свята.

У зв'язку з тим, що у школі -інтернаті виховуються учні, які мають затримку психічного розвитку, то розуміємо, що великої шкоди завдає недооцінка, а іноді й порушення гігієнічних основ розумової діяльності учня. Безсистемний, невпорядкований режим навчання і праці протягом навчального дня, тижня, року, відсутність певного ритму і темпу в діяльності школяра часто